

Presentació de *Translat Library*:
una revista digital per a la cultura llatina i romànica de 1200 a 1600
(SLIMM, 21/4/2020)

Alejandro Coroleu (ICREA-Universitat Autònoma de Barcelona)
Albert Lloret (University of Massachusetts Amherst)

La revista digital *Translat Library* va néixer l'estiu passat per iniciativa conjunta de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Massachusetts Amherst. Es tracta d'un projecte nou (esperem que també sigui innovador), ara mateix en procés inicial de difusió. És per això que donem les gràcies als organitzadors d'aquest Seminari per haver-nos ofert la possibilitat de presentar-hi la revista.

Hi podeu accedir directament (<https://scholarworks.umass.edu/tl/>) o a través de la pestanya que trobareu a Translat DB (<https://translat.narpan.net/en/translatlibrary.html>).
Contacte: alejandro.coroleu@icrea.cat

La idea de fundar *Translat Library* va sorgir quan, ara fa uns anys, Lluís Cabré i Montserrat Ferrer estaven preparant el Cens de traduccions al català medieval fins a 1500 dins el projecte de recerca Translat, finançat pel Ministeri. L'empresa que avui presentem està, per tant, lligada a NARPAN i al Grup de Recerca Consolidat «Cultura i Literatura a la Baixa Edat Mitjana». Té la seva seu a la Universitat de Massachusetts Amherst, que gestiona el funcionament administratiu de la revista i ens ha facilitat l'adquisició gratuïta del DOI i la inclusió de *Translat Library* en biblioteques i bases de dades bibliogràfiques nord-americanes, accés que hauria estat més difícil d'obtenir des de Catalunya. A través de la plataforma Scholarworks, d'accés obert, rebem notificacions periòdiques de l'accés als articles i tot de dades sobre els lectors, que són útils a l'hora de saber quina mena de treballs desperten més interès i en quin lloc. Gràcies a Scholarworks els articles són, a més, guardats en diversos servidors per tal de garantir-ne la preservació a llarg termini. Aquesta facilitat permetrà en el futur, si convé, publicar-los en volum imprès.

En confeir el catàleg, Lluís Cabré i Montserrat Ferrer van constatar que el format de *Translat* només permetia donar-hi notícies molt concises sobre els manuscrits o impresos inventariats, que inevitablement s'havien de limitar a informacions molt concretes sobre les dades de la biblioteca o de l'arxiu en què es custodiaven els textos catalogats. En molts casos, la importància d'aquests documents —entre els quals hi havia també textos inèdits o

pràcticament desconeguts— en demanava un estudi una mica més aprofundit que anés més enllà de la simple referència al text. A més, les novetats descobertes per atzar de vegades no tenien res a veure amb les traduccions (com en el cas del primer article de *Translat Library*) i restaven al calaix. Per això van pensar que la seva difusió hauria de ser més àgil, sense que calgués esperar a trobar temps per a un estudi molt detallat i a la dilació habitual quan es publica en una revista impresa. Tampoc semblava gaire pràctic afegir la dada inèdita a una monografia més general, perquè acostuma a quedar-hi enterrada i passa desapercebuda. Una manera de garantir una difusió més immediata de la investigació era recuperar les notícies breus (*extraits, schede, newsletter*) sobre troballes materials que sovintejaven en les revistes i catàlegs vuitcentistes de filologia clàssica i romànica, i adaptar-les a la realitat i a les facilitats tecnològiques del segle XXI. Aquesta idea en brut l'hem recollida els dos General Editors i hem mirat de donar-li una forma que compleixi amb els requisits que avui dia ha de satisfer qualsevol revista d'investigació si vol ser reconeguda internacionalment i avaluada per les institucions que fan al cas.

L'oferta de revistes exclusivament digitals sobre literatura medieval i renaixentista és considerable i s'ha anat ampliant en els darrers anys de forma notable: només cal pensar, en l'àmbit de la filologia catalana, en publicacions com ara *Magnificat* o *Tirant*, i ja n'hi ha de monogràfiques com la *Revista de Cancioneros, Manuscritos e Impresos*. Com aquestes revistes, *Translat Library* té com a objectiu principal difondre treballs sobre les nostres disciplines en accés lliure i entre un públic d'abast internacional. Creiem, tanmateix, que la nostra publicació posseeix uns trets propis que la fan diferent d'altres revistes en accés obert. *Translat Library* neix amb la voluntat d'oferir un espai a tots aquells investigadors —també els més joves— que hi vulguin presentar treballs sobre la cultura literària llatina i romànica europea entre, aproximadament, 1200 i 1600. S'hi admeten articles, en anglès o en una llengua romànica, de matèria i tradicions literàries molt diverses, però amb una condició: que comuniquin alguna troballa factual, per exemple sobre un testimoni manuscrit o imprès determinat desconegut, sobre un document d'arxiu inèdit, sobre una font concreta o sobre paratextos que no hagin estat estudiats amb prou atenció (com en el cas del tercer article de *Translat Library*). En queden excloses, per tant, anàlisis interpretatives d'obres ja conegudes o visions generals d'una matèria. A diferència d'altres revistes, que acullen contribucions extenses, *Translat Library* ha optat per un format breu, de manera que els articles no poden ultrapassar les 4.000 paraules, incloses les notes i la bibliografia final, fins al punt que s'admet una nota de dues o tres pàgines (vegeu el segon article publicat). Ara bé, la contribució pot incorporar l'edició d'un text (en apèndix), complet o en extractes, sense cap

límit de paraules. La brevetat té un sentit: agilitzar el procés d'edició i la difusió de la novetat. Els articles poden incorporar imatges digitals d'un document, és clar; si ja ha estat digitalitzat, basta amb un enllaç en hipervincle, perquè en facilita al lector la consulta immediata.

Hem esmentat els investigadors més joves perquè creiem que *Translat Library* els pot proporcionar un fòrum on poder publicar un primer treball breu que serveixi per comunicar els descobriments que hagin fet, un preludi a futures contribucions més desenvolupades que puguin aparèixer en altres llocs. Una altra característica que pot fer atractiva la nostra revista és la celeritat amb què ens comprometem a posar a l'abast del públic lector els treballs acceptats. Tot i que *Translat Library* té una periodicitat anual (i no trimestral o bimestral com altres publicacions), els articles es publicaran *on a rolling basis*, és a dir en un termini màxim de sis mesos a comptar des de la recepció, i després que hagin estat aprovats per dos lectors que els avaluen i corregeixen anònimament (*double-blind peer review*). És un lapse de temps relativament curt, i això demana que el procés d'avaluació i revisió sigui ràpid i àgil. Fins ara hem trigat molt menys, un parell de mesos a tot estirar, a publicar els articles que han estat acceptats. Primer de tot, el treball rebut és pres en consideració pels editors, que decideixen si l'article té l'enfocament adequat i qualitat suficient perquè sigui avaluat en segona instància pels lectors experts, decisió que es notifica immediatament a l'autor. No s'admetran articles que no estiguin redactats en un anglès acceptable (si són en anglès) o que no hagin aplicat les normes editorials i tipogràfiques de la revista (*guidelines*). El criteri més important és, tanmateix, el respecte a l'orientació de *Translat Library*: la revista només publicarà articles en què hom descobreixi alguna cosa i comuniqui la dada nova amb una extensió proporcionada.

Després d'aquest primer filtre, els articles passen per un procés anònim d'avaluació en què intervenen membres del comitè editorial (Associate Editors) i del consell assessor (Advisory Board) i, en alguns casos, avaluadors externs. El comitè editorial està format per cinc especialistes en la cultura literària llatina i romànica, sobretot dels segles XII al XV, procedents de tres universitats catalanes. Són les persones encarregades de fer correccions o suggeriments previs, especialment si l'article lliurat conté una edició d'un text en llatí medieval o escrit en alguna llengua romànica, inclòs l'occità antic. Els treballs són llegits aleshores per dos membres del consell assessor, que aplega dos professors de la UAB i deu més en representació d'altres institucions acadèmiques, tots ells reconeguts experts en la literatura, la filosofia, la crítica textual i la història del llibre de l'Edat Mitjana i del Renaixement. Els avaluadors poden recomanar la publicació dels treballs sense cap

necessitat de retocs o amb canvis mínims, o poden proposar les esmenes necessàries perquè puguin ser publicats un cop revisats. Els avaluadors poden, també, recomanar la no publicació d'un treball, amb criteris raonats. En cas que no hi hagi acord entre els avaluadors sobre la conveniència o no de publicar un article, demanem un tercer informe. Els suggeriments i indicacions dels avaluadors són comunicats als autors per tal que els incorporin i l'article pugui seguir el procés d'edició i publicació com més aviat millor. Vetllarem perquè l'esperit d'aquestes revisions recuperi la manera amb què es revisaven els articles en les revistes tradicionals abans de la bibliometria, és a dir, amb comentaris precisos i amb dades de caràcter estrictament científic que millorin el text presentat (i així ha estat fins ara en els articles publicats i els que hi ha en curs). La revisió no pot ser un tràmit, perquè s'ha de comprovar que la novetat ho és realment, però tampoc pot entorpir la rapidesa del procés.

L'èxit de *Translat Library* depèn en bona part de la promoció entre els col·legues interessats per les nostres disciplines, i us agraïem que hi contribuïu. Sembla que, de mica en mica, la revista es va divulgant a Europa i als Estats Units. Fixeu-vos que al marge de cada article hi ha informació sobre el nombre de descàrregues i altres detalls; els autors reben un mapa més precís de la difusió arreu del món. Comptem amb Facebook i Twitter: <https://www.facebook.com/translat.library/> i <https://twitter.com/TranslatLibrary>. A més, *Translat Library* es difon a través de bases de dades nord-americanes, com Ebscohost i Sherpa/Romeo. Ja està indexada a MLA International Bibliography i hem sol·licitat també la indexació al DOAJ (Directory of Open Access Journals), a DIALNET i a l'ANVUR (Itàlia). El nostre objectiu és que, tan aviat com una nota es publiqui, se n'informi els membres del comitè editorial i del consell assessor per correu electrònic, amb el prec que en facin difusió. La comunicació externa funcionarà segons el mitjà. Així que es publiqui un treball, se'n farà promoció a la pàgina de Facebook i al compte de Twitter (els seguidors, i ja n'hi ha una colla, en reben notificació immediata). Per correu electrònic, en canvi, la difusió es farà cada quatre mesos (abril, agost i desembre). Us convidem, no caldria dir-ho, a seguir-nos per Facebook o Twitter. Digueu-nos-ho, si voleu figurar a la llista de correu electrònic.

Fins aquí hem tractat de l'orientació de *Translat Library* i n'hem repassat les qüestions tècniques. Per acabar voldríem explicar per quines raons una revista projectada a la UAB (Projecte Translat) ha acabat allotjada als Estats Units, gràcies a l'eficiència extraordinària del bibliotecari de la University of Massachusetts Amherst. La primera raó és senzilla:

volíem anar de pressa i la plataforma de publicacions de la universitat mare no ho permetia. La segona raó és històrica: Albert Lloret fa anys que pertany a *Translat* i no pas com un agregat de l'estranger sinó com un membre del nucli que porta el pes dels projectes. Després d'estudiar filologia catalana i espanyola a la UAB, va fer la tesi sobre Ausiàs March i la impremta a Johns Hopkins University però mantenint el contacte amb Lluís Cabré, Francisco Rico i Jaume Torró, de manera que en guanyar plaça a Amherst hi ha creat un nucli de docència i estudi de totes dues filologies, amb un nombre considerable d'estudiants de català al minor i al postgrau; cada any la Universitat de Massachusetts Amherst ofereix beques de doctorat, aprofitades també per estudiants vinguts de Catalunya. L'experiència adquirida com a editor de *Digital Philology* (Johns Hopkins), revista que ha inclòs prou articles de filologia catalana, va fer que de seguida s'integrés en la discussió inicial sobre aquest nou projecte i n'acceptés la codirecció. En aquest sentit, la participació de la Universitat de Massachusetts Amherst no ha estat tan sols una solució a la creació gairebé instantània de *Translat Library* sinó una manera d'afermar la col·laboració entre les dues universitats, cosa que ens obliga, de passada, a fer que la revista sigui verament internacional. Això, fent de la necessitat virtut, creiem que contribuirà a la seva difusió en benefici de tots els articles sobre la cultura de la Corona d'Aragó que s'hi publiquin (al costat d'altres sobre altres cultures). No solament no hi perdem res, sinó que hi guanyem molt tots el qui pensem que les llengües sense distinció no han d'alçar barreres sinó canals de comunicació de coneixement sense fronteres. La tecnologia ho fa més senzill.

Si teniu cap pregunta o suggeriment, us agraïrem que ens contacteu per correu electrònic, i us contestarem. Gràcies per la vostra atenció.